

Слободяник Ю. Б.

доктор економічних наук, професор,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ БУХГАЛТЕРІВ І АУДИТОРІВ ДЛЯ ПУБЛІЧНОГО СЕКТОРУ

В умовах трансформації системи публічного управління та фінансів акцентується роль прозорості, яка розглядається як ключовий принцип добросовісного управління, що забезпечує відкритість діяльності органів державної влади, їх підзвітність громадськості та раціональне використання суспільних ресурсів. Обмеженість бюджетних коштів на фоні зростання соціальних потреб обумовлює запит суспільства на підвищення ефективності управлінських рішень на рівні держави. Не менш важливим аспектом є необхідність запобігання корупційним ризикам і зловживанням у сфері управління публічними фінансами. Відкритість інформації щодо формування, розподілу та використання бюджетних ресурсів створює умови для суспільного контролю, знижує можливості непрозорих управлінських рішень та сприяє дотриманню принципу законності. Прозорість також підвищує відповідальність посадових осіб за прийняті рішення та результати їх реалізації, що в цілому перетворює її на інструмент, який забезпечує довіру громадян до влади.

Важливим чинником актуалізації прозорості є євроінтеграційний курс України та необхідність гармонізації національної системи управління публічними фінансами з міжнародними та європейськими стандартами. Вимоги щодо відкритості бюджетної інформації, фінансової та нефінансової звітності, а також результатів державного аудиту є невід'ємною складовою стандартів ЄС і таких інституцій, як МВФ, Світовий банк, INTOSAI тощо. Їх дотримання є

XIV Міжнародна науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
5 грудня 2025 року, м. Тернопіль

передумовою отримання міжнародної фінансової підтримки та інтеграції України у європейський та світовий економічний простір.

Посилення вимог до прозорості є актуальним і в контексті переходу від контролю законності до оцінки результативності та ефективності використання публічних коштів. Суспільство дедалі більше потребує не лише інформації про те, як витрачаються бюджетні ресурси, а й про те, яких соціально-економічних результатів досягнуто та чи відповідають вони стратегічним цілям суспільства. Це обумовлює необхідність розвитку нефінансової звітності, звітності про досягнення цілей бюджетних програм та розширення доступу до результатів державного аудиту.

Слід зауважити, що цифровізація публічного управління суттєво підвищує очікування суспільства щодо прозорості. Впровадження електронних бюджетів, відкритих реєстрів, систем електронних закупівель і електронного документообігу формує нові стандарти відкритості та доступності інформації. У цих умовах посилення вимог до прозорості стає не лише нормативною вимогою, а й об'єктивною потребою сучасного демократичного суспільства, спрямованою на підвищення якості публічного управління та довіри громадян до інститутів влади.

Ефективне функціонування системи управління фінансами на рівні держави значною мірою залежить від рівня професійної підготовки бухгалтерів і аудиторів публічного сектору. В умовах євроінтеграційних процесів, реформування бюджетної системи та впровадження міжнародних стандартів обліку і аудиту для публічного сектору актуалізується потреба у фахівцях нового покоління, здатних забезпечити прозорість, підзвітність і результативність використання публічних коштів. Водночас сучасна система підготовки таких фахівців стикається з низкою системних проблем.

Однією з ключових проблем є невідповідність освітніх програм реальним потребам публічного сектору. Навчальні плани спеціальності «Облік і оподаткування» здебільшого орієнтовані на приватний сектор, тоді як специфіка

XIV Міжнародна науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
5 грудня 2025 року, м. Тернопіль

бюджетних установ, державних органів та органів місцевого самоврядування розглядається фрагментарно. Недостатня увага приділяється питанням бюджетного обліку, застосування програмно-цільового методу, середньострокового бюджетного планування, управління державними фінансовими активами та зобов'язаннями, а також внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту. Кількість специфічних освітніх програм, спрямованих на цільову підготовку бухгалтерів і аудиторів для публічного сектору, залишається критично малою. Крім того, такі освітні програми стосуються лише другого (магістерського) рівня вищої освіти, в рамках якого неможливо охопити всю сферу доречних компетентностей і результатів навчання.

Попри офіційний курс України на гармонізацію з міжнародними стандартами у сфері обліку та аудиту, а також доволі глибоке вивчення МСФЗ та МСА на освітніх програмах спеціальності, Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку для державного сектору (IPSAS), а також Концептуальна основа стандартів INTOSAI часто взагалі не охоплені освітніми компонентами або вивчаються поверхнево і лише на теоретичному рівні. Внаслідок цього випускники по суті не набувають практичних навичок застосування відповідних стандартів у діяльності суб'єктів публічного сектору.

Окремої уваги потребує проблема практичної підготовки здобувачів вищої освіти. Навчальний процес переважно зорієнтований на засвоєння теоретичного матеріалу, тоді як практичні кейси, симуляційні завдання, аналіз реальних бюджетних програм, фінансової та нефінансової звітності органів державної влади використовуються обмежено. Не менш важливою проблемою є дефіцит викладачів з актуальним практичним досвідом роботи у публічному секторі. Насамперед, це пов'язано зі складністю поєднання роботи на державній службі з викладацькою діяльністю. Крім того, часті зміни нормативно-правового регулювання у сфері публічних фінансів, реформування системи внутрішнього контролю та аудиту, диджиталізація бюджетних процесів вимагають постійного оновлення знань. Проте можливості підвищення кваліфікації науково-

XIV Міжнародна науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
5 грудня 2025 року, м. Тернопіль

педагогічних працівників, особливо у сфері державного аудиту та фінансового контролю, залишаються обмеженими.

Ще однією проблемою є недостатній розвиток компетентнісного підходу у підготовці бухгалтерів і аудиторів для публічного сектору. Освітні програми здебільшого зосереджені на формуванні знань, тоді як розвиток професійного судження, етичної відповідальності, аналітичного мислення, комунікаційних навичок і здатності працювати з нефінансовою інформацією залишається поза належною увагою. Утім здатність застосовувати професійне судження є надважливою в умовах інтенсифікації процесів відновлення, забезпечення сталого розвитку, зокрема у повоєнний час. Особливо критично це для аудиторів публічного сектору, діяльність яких безпосередньо пов'язана з оцінкою законності, економічності, ефективності та результативності використання суспільних ресурсів.

В умовах цифрової трансформації державного управління актуалізується проблема недостатньої підготовки у сфері диджитал-технологій. Майбутні фахівці мають володіти навичками роботи з інформаційними системами публічного сектору, електронними реєстрами, системами електронного документообігу, а також базовими інструментами аналізу великих масивів даних. Проте ці питання поки що ще не набули системного відображення в освітніх програмах.

Підводячи підсумок, зауважимо, що подолання проблем підготовки бухгалтерів і аудиторів для публічного сектору потребує комплексного підходу, який передбачає оновлення змісту освітніх програм з урахуванням міжнародних стандартів, посилення практичної складової навчання, розвиток партнерства з органами публічної влади, підвищення кваліфікації викладачів і впровадження компетентнісної та цифрової орієнтації підготовки. Реалізація цих заходів сприятиме формуванню професійних кадрів, здатних забезпечити якісне управління публічними фінансами та зміцнення довіри суспільства до інститутів державної влади.